

Mi legyen veled Római?

Civil állásfoglalás a III. kerületi önkormányzatnak

Helyzetelemzés

A Csillaghegyi-öblözet lakóterületeinek árvízvédelmét, 55.000 emberélet- és vagyonbiztonságát évtizedek óta a Nánási út - Királyok úti fővédvonalon biztosítja a Főváros. Az ettől keletre eső 70 hektáros terület hullámtér, melynek nagy része árvíz idején elöntésre kerül, egyes telkeken feltöltésre építkeztek (nem igényelnek védekezést), mások lokálisan védekeznek. A Nánási út - Királyok útja átlagosan másfél-két méterrel magasabban húzódó, természetes magasvonal. Jelenleg itt egy földgát biztosítja a védelmet, amely a kiépítés hiányosságai miatt az utóbbi 15 év nagy árvizei idején csak jelentős kiegészítő védekezés mellett volt sikeres.

Az utóbbi évtizedekben Európa szerte egyre gyakoribb és egyre magasabb árvizeket tapasztalhattunk, Budapesten a Duna 2002-ben 848 centiméteren, 2006-ban 861 centiméteren, 2013-ban 891 centiméteren tetőzött. A 74/2014-es kormányrendelet rögzíti a jelenleg érvényes mértékadó árvízszintet (MÁSZ). Ez 927 cm, de az árvízvédelmi szint megállapításakor ezt egy biztonsági többlettel kell növelni, ami a Dunának ezen a szakaszán földgát esetén 130 cm, de árvízvédelmi fal esetében - indoklással - 50 cm is megengedhető. **A jelenlegi fővédvonal nem felel meg az érvényes mértékadó árvízszintnek, fejlesztése elengedhetetlen.**

Első lépésként számos irányelvet, rendeletet kell figyelembe venni árvízvédelmi fejlesztéskor, annak érdekében, hogy a legjobb megoldás szülessen – többek között az EU Víz Keretirányelv 2000, EU Árvízi Irányelv 2007, 178/2010 és 83/2014 Kormányrendelet.

A 2017. év végi Fővárosi határozat alapján a térség árvízvédelmi fejlesztését két részre osztották, első ütemben a legkritikusabb részen az Aranyhegyi-pataknál, a Barát-pataknál és a püskösdűfői szakasz megerősítésére kerülhet sor, míg a 3,1 km hosszú Dunával párhuzamos szakasról, az úgynevezett Római-partról később döntenek.

A 2012. CXCV. törvény alapján 99 évre a Fővárosi Önkormányzat vagyonkezelésébe kerültek a Duna partvonalával közvetlenül határos közterületek, a terület karbantartásáért és állagmegóvásának biztosításáért is a Főváros felel.

A Római-part, Budapest egyedi hangulatú természetes folyópartja, ahol az ide látogatók közvetlenül érintkezhetnek a Dunával. Sorsa összbudapesti ügy, mivel a parthasználók harmada kerületi, fele Budapest más részéről jön.

A Római-part jövőjét illetően az alábbi érdekcsoportokat különböztethetjük meg:

- hullámtérben jogszerűen élő lakosok – kb. 70 család, 105 ember
- a hullámtéri üdülő tulajdonosok – kb. 800 ember
- szálloda-tulajdonosok
- vendéglátók, sportlétesítmények és csónaktárolók tulajdonosai
- a hullámtérben található üres/alulhasznosított ingatlanok tulajdonosai
- a Csillaghegyi-öblözet 55 ezer lakója
- Budapest más kerületiből érkező, illetve vidéki, külföldi parthasználók

Lakossági konzultációk, közvéleménykutatások, aláírásgyűjtés eredményeiből egyértelműen kiderült, hogy a megkérdezettek többsége a part természetes jellegének megőrzését és a jelenlegi sport és rekreációs funkció biztosítását tartja elsőrendű fontosságúnak. A további lakófunkciók megjelenését a megkérdezettek többsége és maga a III. kerületi önkormányzat is elutasítja.

Probléma feltárása

A probléma gyökere viszonylag egyszerű, a Római-parttal kezdeni kell valamit: megoldást kell találni a Csillaghegyi-öblözet árvízvédelmére, és az amortizálódó partfal, a sétány, a régi épületek és az elhanyagolt telkek megújítására.

A nehézség több forrásból származik:

1. Párbeszéd hiánya a területen élők és azt használó érdekcsoportokkal és a csoportok között.
2. Párbeszéd hiánya az érintett szakterületek között (pl. árvízvédelem, településrendezés, tájvédelem).
3. A társadalmi, politikai és érdekeltségi szempontok jelentősen eltérnek.

A fentiek is hozzájárultak ahhoz, hogy mindezekig nem került sor a terület jövőképeinek meghatározására, nincsen hosszú távú elképzelés arra, hogy milyen szerepet töltsön be a Római-part Budapest egészén belül. **Ma sincs érvényes Duna-parti Építési Szabályzat a területre. Ha nem tudjuk, mi lesz a terület sorsa legalább középtávon, vajon mihez keresünk megfelelő árvízvédelmi megoldást?**

Probléma az, hogy OBVSZ – egyébként sok szempontból megfelelően szigorú – szabályozását nem tartották be. Félő, hogy a formálódó DÉSZ-ben az OBVSZ-ben szereplő jó szabályozók nem jelennek majd meg, illetve nem kerülnek majd bele olyan szabályozók, amelyek garantálják a terület jellegének megtartását, rekreációs célokra való felhasználását.

Probléma, hogy nem készült átfogó költség-haszon elemzés az árvízvédelem különböző nyomvonalváltozataira, amely eredménye alapján arányos megoldásokat lehetne keresni. Törekedve arra, hogy a költség-haszon elemzésben számszerűen megjelenjenek olyan nehezen forintosítható tételek is, mint például a biztonságérzet vagy az ökológiai hatás.

Probléma, hogy jövőkép hiányában az árvízvédelemre hivatkozva ellentmondást nem tűrően megválaszolnak olyan kérdéseket, amelyek a területfejlesztési szakma feladata lenne. Az árvízvédelmi koncepciónak a területrendezési, területfejlesztési elképzelésekből kellene kiindulnia és ennek alapján keresnie az árvízi kockázat elfogadható csökkentését biztosító optimális megoldást. Ennek hiányában a politika az árvízvédelemhez kapcsolva kíván a területhasználatot alapjaiban érintő döntést hozni, anélkül, hogy ezt a területfejlesztéssel illetve a társadalommal történő egyeztetés alátámasztaná. A Budapestre kidolgozott Árvíz-kockázat Kezelési Tervben úgy szerepel a parti fővédvonal és az ennek megfelelő kockázatszámítás, hogy a területrendezési tervek és építési szabályzatok a mai napig az N-K vonalat tekintik fővédvonalnak. **A terület hasznosításának vízióját közösségi tervezéssel, az érintett különféle érdekcsoportok bevonásával meg kell alkotni.**

Cél meghatározása

Civil csoportjaink célja a Csillaghegyi-öblözetben élő 55.000 ember biztonságos árvízvédelme, akiket gátszakadás esetén néhány órán belül, helyenként több méter magasságban öntene el a víz. Ezt olyan módon szükséges megoldani, hogy szem előtt tartjuk az itt élő és a partot használó több tízezer ember akaratát: **a biztonságos árvízvédelem mellett a part egyedi, természetközeli hangulatának megtartása, a sport- és rekreációs funkciók előtérbe helyezése és a további (nyaralónak álcázott) lakóépületek építésének határos tilalma kell, legyen a fő szempont.** Megítélésünk szerint és ezt vízügyi szakvélemények is alátámasztják, a partra (partélre vagy kerítésvonalba) helyezett elsőrendű árvízi védvonal lehetetlenné tenné ezeknek a szempontoknak a betartását, ugyanakkor növelné a szerkezet tönkremeneteléből adódó kockázatokat. A fővédvonalat tehát továbbra is a Nánási út - Királyok útja vonalában kell megtartani.

Mindezekon túlmenően figyelembe kell venni, hogy a Római-part Budapesten szinte egyedülálló módon biztosítja, hogy a környék különféle társadalmi helyzetben lévő rétegei együtt, ugyanabban a térben tudjanak kikapcsolódni. Ez olyan egyedi érték, melynek megtartására különös figyelmet kell fordítani.

Elvárások

1. **A különböző nyomvonalváltozatok műszaki tervét és költségbecslését azonos részletettségben kell kidolgozni a korrekt összehasonlíthatóság érdekében,** hiteles szakmai döntés csak így hozható. Összehasonlítható és korrekt információk birtokában pedig nyilvános vitákat kell szervezni az eltérő álláspontot képviselő szakértők véleményének kifejtésére, segítve ezzel a laikus közvéleményt a felelős álláspont kialakításában.
2. **Prioritás: térségünk biztonságos árvízvédelmének megoldása minél gyorsabban és emellett a terület és a part jellegének megőrzése.** Ehhez a területhasználati és területfejlesztési elképzelések legyenek egyértelműek és jelenjenek meg kiindulási alapként az árvízvédelem számára. A megoldások keresésében az ökológiai és tájvédelmi előírásokat be kell tartani.
3. **Elengedhetetlen az érdekeltek megfelelő tájékoztatása, a döntések átláthatóságának és a tervezés teljes nyilvánosságának biztosítása.** A megfelelő tájékoztatásnak része a kerületi újság, facebook és weboldal is, ahol éveken át olvashattunk egyoldalú véleményeket. A lakosságot manipuláló, sok helyen ellenséges és személyeskedő GYIK tájékoztató továbbra is elérhető a kerület honlapján.
4. **Társadalmi vélemények figyelembevétele.** Kerületi felmérések és közvélemény-kutatások eredményeinek képviselete.
5. **Építési szabályzókkal meg kell akadályozni, hogy további lakóépületek megváltoztassák a terület jellegét, a magánérdek felülírja a közérdeket.**
6. **Önkormányzati tárgyalások kezdeményezése a hullámtéri tulajdonosokkal az ő arányos védelmükről, amely saját telkükön és anyagi szerepvállalásukkal jöhet létre.**
7. **Ki kell dolgozni a hullámtéren található állami és önkormányzati telkekre, valamint a közterületre vonatkozó hosszú távú rendezés terveit, minden érintett tulajdonos, kezelő és a civilek, használói csoportok között elvégzett igényfelmérés alapján.**
8. **A part kezelése több mint öt éve a Fővárosi Önkormányzathoz került, ez állagmegóvást és karbantartást is jelent. Évtizedek óta egyre lepusztultabb a part, nincs nyilvános mosdó, nem gondozzák a korhadt fákat, nem szednek szemetet a sétányon, sem a fövényen. Tavasztól őszig több ezer ember látogat el a Rómaira, nem konzerválható ez a rendezetlen állapot és nem köthető az árvízi védekezéshez.**

Javaslat

A főváros az árvízvédelem ügyét pusztán műszaki problémaként kezeli, nem veszi kellő súllyal figyelembe az ökológiai, szociológiai, urbanisztikai, közgazdasági szempontokat. Pedig lenne olyan megoldás, ami optimumnak tekinthető.

Javaslatunk szerint az árvízvédelmi fővonalat a mostani helyén, a Nánási út-Királyok útja vonalában kell a jelenlegi MÁSZ-nak megfelelően kiépíteni. Általunk hitelesnek tartott szakértői anyagok alapján, a parton kiépített fővédvonal csak a part környezeti-rekreációs értékeinek aránytalanul nagy sérelme és rosszabb védekezési viszonyok mellett valósítható meg.

A Fővárosi Közgyűlés 1419/2017. (X. 18.) határozata újfent kimondja, hogy a Nánási út - Királyok útja és a Duna közti terület hullámtér. **A hullámtér védelme pedig nem közfeladat.**

Kompromisszumos megoldást jelenthetne a hullámtérben beépített értékek és funkciók (lakó, üdülő, sport, szálloda stb.) arányos és méltányos védelmének kiépítése, egyedileg megvizsgált, de összehangolt megoldások szerint. Javaslatunk tehát lokális árvízvédelem: mélyalapozás nélküli nyári gáttal, kerítésbe helyezhető mobil elemekkel, bakos gáttal.

Ezzel a megoldással mentesíteni lehetne a területet a vizsgálatok és egyeztetés alapján megállapított kiépítési szintnél kisebb árvizek által okozott károktól. Az egyes ingatlanok védelme összekötést és összehangolást igényel, amely értelemszerűen csak állami támogatással, hozzájárulással és irányítással oldható meg, a védekezés pedig társulati formában, a tulajdonosok (köztük az önkormányzat) finanszírozásában.

Üdvözlendő és támogatandó, az öblözet árvízvédelmének szakaszolása. **Először az öblözetet határoló patakoknál, tehát a legkritikusabb szakaszokon fog megkezdődni az árvízvédelmi fejlesztés.** Ebben az esetben egyetlen dolgot hiányolunk: az érintett lakosság bevonását. Semmiféle magyarázat nem érkezett ugyanis arra, hogy az Aranyhegyi-pataknál miért változtatták a torkolati záróműtárgyat egy a patak partja mentén végignyúló, vízzáró fallal kombinált földgátas védelemmé. Ha a lakosság megfelelő tájékoztatás kapna, minden bizonnyal könnyebben el tudná fogadni a közvetlen lakókörnyezetét érintő beruházásokat. **Második lépés a N-K fővédvonal kiépítése lehetne, az itt felmerülő alvázatok elemzésére, szakszerű döntésre és minél gyorsabb megvalósításra lenne szükség.** Harmadik fázisban valósulhatna meg a hullámtér részleges, egyedi megoldásokon alapuló védelme – a felelősség és a finanszírozó megjelölésével.

A hullámtérben még mindig nagy területet foglalnak el az állami tulajdonban lévő ingatlanok, ezeket továbbra is közösségi tulajdonban kell tartani! A kerületi és a fővárosi döntéshozóknak tehát ott az eszköz a kezükben, hogy a Római-part jövőbeli arculatát, funkcióját alapvetően befolyásolhassák.

A Főpolgármester úr főleg vízügyi szakértőkből álló grémiumot hívott össze, hogy tegyenek javaslatot a Római-part sorsát illetően. A grémium tagjainak összetétele hiányos, kétharmada pedig elkötelezett a Fővárosnak. Munkájuk nagyon fontos, ugyanakkor bármilyen, a grémium többségi állásfoglalására hivatkozó döntést nem tartunk legitimnek mindaddig, amíg a fő nyomvonalváltozatok korrekt elemzése (az összes szempont figyelembevételével) meg nem történik, és sor nem kerül megfelelő nyilvánosságú szakmai, lakossági és politikai vita lefolytatására.

Mellékeljük Lányi Andrásék tanulmányát a Nánási úti alternatívával kapcsolatban, mely vízügyi, természetvédelmi, urbanisztikai, szociológiai érvekkel igazolja, hogy nem maradhat el a N-K nyomvonal vizsgálata és indokolatlan a fővédvonal partra való helyezése. Továbbá ajánljuk figyelmükbe a Helló Római - Lángos vagy beton című kiadványunkat. Lapunk második számában a Nánási úti alternatíva koncepciója mellett bemutatjuk más európai országok fenntartható hullámtéri megoldásait.

Kérjük az Önkormányzatot, mint a kerületünket képviselő jogi személyt, hogy továbbítsák és képviseljék a kerületben élők véleményét a grémium felé, mert civilként csak megfigyelők lehetünk hozzászólási jogosultság nélkül.

Budapest, 2018.01.31

Aquincum-Mocsáros Egyesület
Civilek a Rómaiért Pjt
Maradjanak a FÁK a Rómain
Óvjuk meg a Római-part szépséges fáit
Természetesen szeretjük a Rómaid

MELLÉKLETEK

1. Lányi Andrásék tanulmánya
Javaslat a Csillaghegyi-öblözet árvízvédelmére és a Római-part komplex rendezésére
2. Helló Római – Lángos vagy beton 1. száma
3. Helló Római – Lángos vagy beton 2. száma